

Arbejdsspørgsmål til artiklen "Myten om 68"

- 1) Hvad kendetegner den fortælling om ungdomsoprøret/68, som Morten Bendix Andersen kalder for "vindererindringen"
- 2) Hvad er baggrunden for, at højrefløjen først i 1990'erne fik mulighed for at udbrede deres version af fortællingen om ungdomsoprøret i 60'erne (det som i artiklen kaldes for "tabererindringen")?
- 3) Hvad kendetegner "tabererindringen" (den fortælling om ungdomsoprøret/68 som en del af den politiske højrefløj står bag)?

Nedenstående tekst er et uddrag af artiklen "Myten om 68", der kan findes her: <https://www.information.dk/2004/11/myten-68>

Myten om '68

Skabte 1968 grobund for en gylden tidsalder, hvor et demokratisk velfærdssamfund erstattede falske autoriteter? Eller indledte 1968 en æra af forfald, hvor utopi og meningsstyranni erstattede 50ernes idyl? To sejlivede myter om 1968 har i mere end tre årtier kæmpet om overtaget på erindringens slagmark.

Information d. 12. november 2004

Hvad skal man mene om ungdomsoprøret i 60'erne? Om dets blomsterbørn, kollektiver, Thy-lejr, feminisme, økologi, fri sex, maoisme, happenings og protestaktioner?

Et eller andet skal man i hvert fald nok mene. Det har politikere og meningsdannere sørget for med en tre årtier lang og tilsyneladende udtømmelig debat om 68'erne som repræsentanterne for en tid, der tilsyneladende ændrede både verden og folks syn på den.

Mens debatten har været både langvarig og synlig, har den til gengæld ikke været præget af hverken nuancer eller fakta. 68'erne er nemlig først og fremmest blevet brugt som våben i kampen om at sætte den politiske dagsorden, og derfor har både venstrefløjen og højrefløjen holdt fast i hver deres fortælling om 68. Fortællinger, som er blevet tilpasset et specifikt formål og derfor har meget lidt med virkeligheden at gøre.

Det er hovedkonklusionen i antologien "1968 dengang og nu", som forsøger at afmystificere de gængse forestillinger om 68, afdække eftertidens forestillinger om det berømte og berygtede ungdomsoprør og forklare, hvordan disse forestillinger er blevet skabt.

»Begrebet 68 er i dag blevet et omdrejningspunkt i den måde, hvorpå vi forstår os selv og det omgivende samfund. Vi orienterer os ved hjælp af udtryk som 68ere, 68-generationen, 68-pædagogik og børn af 68. På den måde er 68 blevet et mentalt erindringssted, hvortil er knyttet en række myter, som de fleste danskere tager for givet,« siger historikeren Morten Bendix Andersen, som sammen med Niklas Olsen har redigeret antologien.

Redaktørerne mener, at begrebet 68 antager mytisk status, men til gengæld sjældent forbindes med det, som 68 rent faktisk handlede om.

»Vores påstand er, at der i løbet af de sidste 35 år er opstået en dyb kløft mellem de historiske begivenheder, der udspillede sig i og omkring 1968, og eftertidens fortællinger om dem. Væsentlige aspekter af de historiske begivenheder er blevet fordrejet og fortrængt,« siger Morten Bendix Andersen.

Især to myter om 68 har fået lov at dominere eftertidens erindring. To politiske myter, som henholdsvis venstre- og højrefløjen har skabt.

»De to fløje repræsenterer to vidt forskellige udlægninger af Danmarks historie efter 1945 og kæmper om at sætte den politiske og kulturelle dagsorden i nutiden med henblik på at forme fremtidens Danmark. De har begge en bestemt politisk hensigt med deres referencer til 68, og de genfortolker hele tiden fortiden i forhold til nutidens politiske klima«.

Venstrefløjen vandt så at sige den politiske kamp i 68, og dens erindring kalder Morten Bendix Andersen derfor vindererindringen. Erindringen eller fortællingen opstod allerede i starten af 70'erne, og den blev introduceret af personer, som var meget bevidste om deres egen historiske rolle og så sig selv som historiens drivkraft.

Erindringen er derfor selvbevidst, positiv og romantiserende. I venstrefløjens erindring om 68 skabte ungdomsoprøret et markant bedre samfund, og det er derfor symbolet på frigørelse og fremskridt. Båret frem af idealisme og kreativitet tog 68'erne et endeligt opgør med kapitalisme, imperialism, udbytning af Den Tredje Verden og det autoritære danske forbruger- og konsensusfund. Universiteter, organisationer, foreninger og partier blev demokratiseret. Traditionelle familiemønstre blev ophævet, folk blev seksuelt frigjorte, kvindernes stilling i samfundet blev forbedret, og eksperimenter med boformer, kunst, musik og bevidsthedsudvidende stoffer førte til værdifuld nytænkning.

»Venstrefløjens fortælling lægger især vægt på det sociale og kulturelle opbrud, som sker fra 60'erne til i dag, mens den i høj grad undlader at fortælle noget om universitetsmarxismen, dogmerne, utopien og meningsstyraniet,« siger Morten Bendix Andersen.

»Men samtidig har venstrefløjen aldrig haft brug for at retfærdiggøre dens erindring, og derfor er den svær at analysere. Den er aldrig blevet formuleret lige så eksplicit som højrefløjens fortælling om 68. Til gengæld har den præget de fleste danskeres opfattelse, indtil højrefløjens fortælling blev introduceret i starten af 1990'erne«.

Først i brydningsperioden efter Murens fald fik højrefløjen ifølge Morten Bendix Andersen mulighed for at komme til orde med dens kritik af venstrefløjens monopol på erindringen om 68. Med kommunismen faldt hele modstanderens korthus sammen, og venstrefløjens fortælling blev sårbar. »Efter afslutningen af en historisk periode er det normalt, at man genfortolker gamle identiteter, og at nye kommer til. Det politiske klima i Danmark ændrede sig, og højrefløjen fik større mulighed for at udbrede dens fortælling i offentligheden,« siger Morten Bendix Andersen.

Højrefløjens erindring om 68 er ifølge Morten Bendix Andersen båret af et ønske om hævn og præget af henvisninger til venstrefløjens voldsfascination i forbindelse med dens aktiviteter under Den Kolde Krig. Det er en erindring om, at studenteroprøret fra starten havde en specifik plan om, at det danske samfund skulle destrueres i en maoistisk kulturrevolution. Samtidig er det en generel kritik af et helt værdisystem, som ifølge højrefløjen gradvist kom til at gennemsyre hele samfundet og til sidst truede med at udslette det.

»Højrefløjens erindring er en tabererindring. Den er skabt af en meget sammenknyttet politisk gruppe, som nærmest opfatter sig selv som et solidaritetsfællesskab, og båret af et ønske om revanche og en følelse af at være blevet offer for uretfærdighed. I højrefløjens erindring har venstrefløjen fra starten haft en plan, som ville medføre, at den nationale og pro-amerikanske idyl, som man opbyggede i 50'erne, ville forsvinde,« siger Morten Bendix Andersen.

Problemet for højrefløjen er imidlertid, at meget få danskere kan genkende dens fortælling om 68. Derfor har den nuværende regering også været nødt til at nedtone sin konfrontatoriske stil i den såkaldte kulturkamp, som først og fremmest skulle ses som et opgør med ånden fra 68. (...)

»De fleste danskere, som ikke befinder sig i den lille gruppe, der har været med til at formulere højrefløjens erindring, har svært ved at identificere sig med den forfaldshistorie fra 68 og frem, som højrefløjen fortæller. De oplever, at det moderne Danmarks historie er en succeshistorie og tager derfor afstand fra Anders Fogh Rasmussen, når han begynder at definere sig selv i modsætning til det, han kalder 68-tænkningen«.

»I højrefløjens fortælling har der heller ikke, selv om det er det, der bliver givet udtryk for, været noget ønske om at forstå, hvad der drev venstrefløjen ud i et oprør. Man er kun interesseret i at stigmatisere venstrefløjen,« siger Morten Bendix Andersen.

Mens højrefløjen har været nødt til at nedtone den aggressive kritik af 68, har venstrefløjens fortælling imidlertid også fået skrammer. Med Murens fald sank venstrefløjens verdensbillede i grus samtidig med, at dens hidtil uimodsagte fortælling blev udfordret. Det har tvunget venstrefløjen til at retfærdiggøre fortællingen.

»De to fortællinger om 68 står i dag i en fastlåst og ufrugtbar position over for hinanden, og begge fortællinger kommer fuldstændig til kort i forhold til, hvad der rent faktisk skete i tiden omkring 68. Og hvad værre er: Ingen af dem kan give svar på de problemer, vi står med i dag,« siger Morten Bendix Andersen. Først og fremmest er historikerne skyldige i, at de to politiske myter om 68 har fået lov at udvikle sig, mener han. Danmark er langt efter den internationale forskning på området, og ved at undlade at forske i fænomenet 68 har historikerne efterladt et fortolkningsvakuum, som andre har udfyldt og misbrugt. (...)

Morten Thing, lektor på RUC, deltog aktivt i ungdomsoprøret, blandt andet som redaktør af tidsskriftet *"Politisk Revy"* fra 69-82 og som aktiv i studenterbevægelsen og Vietnambevægelsen. Han er enig i kritikken af både venstre- og højrefløjens fortællinger om 68 og mener, at de giver et entydigt og fortegnet billede af hans generation.

»Det, der siges om 68, har tit en trosagtig karakter, og det centrale bliver sjældent indfanget. Det, man siger, gælder for nogle personer og nogle aktiviteter, men 68'ere var jo både maoister og folk, som var på syre, og de levede jo helt forskellige liv. Enten bliver det fremstillet som det rene hippie-land eller som om, vi alle sammen var kommunister« siger Morten Thing.

Han forstår til gengæld godt, at højrefløjen følte sig nødsaget til at konfrontere den gængse opfattelse af 68, efter at venstrefløjen i en årrække havde spillet en afgørende rolle.

»I universitetsverdenen, i teaterverdenen, i litteraturverdenen og i den politiske verden har det traditionelt været højrefløjen, som førte ordet, så der var mange som syntes, at venstrefløjens indflydelse var en anomali, som måtte stoppes. Derfor har de selvfølgelig haft en interesse i at definere os ud af historien som stalinister, idioter og junkier,« siger Morten Thing.

(...)